

คอก เบี้ยที่ เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย

คอก เบี้ยที่ เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่คอก เบี้ยที่กฎหมายบัญญัติบังคับไว้
เลยว่าถ้า เกิดกรณี เช่นที่กำหนดไว้แล้ว จะต้องเสียคอก เบี้ยให้แก่กัน ถึงแม้ว่าคู่กรณีจะ
ไม่ใคร่ตกลงว่าจะให้คอก เบี้ยแก่กันก็ตาม ซึ่งได้แก่คอก เบี้ยที่ให้ในฐานะที่เป็นค่าเสียหาย
เนื่องจากการผิดนัดชำระเงิน ทั้งนี้ก็เนื่องจากการผิดนัดนั้นทำให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง
ต้องเสียหาย จึงต้องชำระคอก เบี้ยเพื่อ เป็นการชดเชยให้แก่เขา

บทบัญญัติของกฎหมายไทยที่กำหนดให้เสียคอก เบี้ยแก่กัน ได้แก่ประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๔ ซึ่งบัญญัติว่า "หนี้เงินนั้นห้ามให้คิดคอก เบี้ยในระหว่างเวลา
ผิดนัดร้อยละ เจ็ดถึงสิบ ถ้า เจ้าหนี้อาจ เรียกคอก เบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัย เหตุอย่างอื่น
อันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ส่งคอก เบี้ยต่อไปตามนั้น"

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นบททั่วไป เรื่องคอก เบี้ย โดยกล่าวคลุมไว้ถึงคอก เบี้ยของ
หนี้เงินในระหว่างผิดนัดของสัญญาทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกู้ยืม ละ เมืค หรือสัญญา
อื่น ๆ ถ้าลูกหนี้ตก เป็นผู้ผิดนัดในหนี้เงินแล้ว จะต้องเสียคอก เบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ทั้งสิ้น

คอก เบี้ยในระหว่างผิดนัดนี้ เป็นคอก เบี้ยที่กฎหมายกำหนดให้ต้อง เสียแก่กัน มิใช่
คอก เบี้ยที่คู่กรณีตกลงกันกำหนด กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ นอกจากจะต้องชำระ
หนี้หรือค่าสินไหมทดแทนแล้ว ลูกหนี้ต้องชำระคอก เบี้ยสำหรับหนี้เงินหรือค่าสินไหมทดแทนด้วย
แม้ว่าในสัญญาระหว่างคู่กรณีจะไม่ใ้พูดถึง เรื่องคอก เบี้ยไว้ก็ตาม

หนี้เงินอันจะเรียกดอกเบี้ยกันได้ในระหว่างนิคณัตตามมาตรา ๒๒๘ นั้นอาจเกิดจาก

๑. กรณีนิคณัตทั่วไป
๒. กรณีละเมิด

กรณีนิคณัตทั่วไป

สัญญาต่าง ๆ เช่นสัญญากู้ยืม จ้างทำของ บัญชีเกินสัพท และค้ำเงิน เป็นต้น ถ้าลูกหนี้แห่งสัญญาคงเป็นผู้นิคณัต และหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้เงิน ลูกหนี้น้อมมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ ในที่นี้จะแยกพิจารณา เป็น ๒ ประการคือ

ก. ดอกเบี้ยกรณีนิคณัตในหนี้เงินตามมาตรา ๒๒๘

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๘ วรรคแรก บัญญัติว่า "หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลานิคณัตร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น"

จากบทบัญญัติดังกล่าว อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. ต้องเป็นการนิคณัตในหนี้เงิน

การนิคณัตที่กฎหมายบังคับว่าต้องเสียดอกเบี้ยนั้น ต้องเป็นการนิคณัตในหนี้เงินเท่านั้น ส่วนความหมายของหนี้เงินนั้นได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ กล่าวคือหมายถึงหนี้ที่ลูกหนี้นั้นจะต้องชำระด้วยการส่งมอบเงินตรา (money) ให้แก่เจ้าหนี้

เหตุที่ถือว่าหนี้เงินนั้น เมื่อลูกหนี้นิคณัต เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเพราะชำระล่าช้าได้ ส่วนหนี้ให้ชำระสิ่งอื่นแก่ลูกหนี้นิคณัต เจ้าหนี้เรียกดอกเบี้ยเพราะชำระล่าช้าไม่ได้นั้นก็เพราะผู้ร่างกฎหมายถือว่าเงินตรายอมออกดอกเบี้ยอยู่เสมอ *

* จี. เค. ๒๒๒๓, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม....

๒. กรณีที่ถือว่าผิดคน

อย่างไรจึงจะถือว่าผิดคนนั้น แยกพิจารณาได้ ๒ ประการคือ

ก) หลักเกณฑ์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐๔ วรรคแรก มีบัญญัติว่า "ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังเท่านั้นเจ้าหนี้ได้ให้ค่าเชื่อก่อนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ไซ้ ลูกหนี้ก็ถือว่าผิดคนก็เพราะ เขา เชื้อนแล้ว"

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะถือว่าลูกหนี้ผิดคนก็ต่อเมื่อ

- ๑. หนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว
- ๒. เจ้าหนี้ เชื้อนให้ลูกหนี้ชำระหนี้
- ๓. ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

การที่ลูกหนี้ผิดคน เป็นคนละอย่างกับหนี้ถึงกำหนดชำระหรือถึงกำหนดที่เจ้าหนี้อาจเรียกร้องให้ชำระหนี้ เพราะบางทีหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว แต่ยังไม่ถือว่าลูกหนี้ผิดคน เช่น สัญญากู้ยืมเงินไม่มีกำหนดเวลา ผู้ให้กู้จะเรียกร้องเอาคืน เมื่อไรก็ได้ตาม มาตรา ๒๐๓ ตราบใดที่ผู้ให้กู้ยังไม่ได้เรียกร้องตักเตือนให้ผู้กู้ใช้เงินคืน ก็ไม่เรียกว่าผู้กู้ผิดคน และถ้าหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ แม้เจ้าหนี้จะส่งค่าเชื่อก่อนหรือเรียกร้องให้ชำระหนี้ ค่าเชื่อนั้น ก็ยังไม่เป็นผลอะไร เพราะเจ้าหนี้ยังไม่มียุติเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้

การ เชื้อนให้ลูกหนี้ชำระหนี้ นั้นได้แก่การบอกกล่าวให้ลูกหนี้รู้ว่าหนี้ได้ถึงกำหนดชำระแล้ว ซึ่งไม่มีแบบ เป็นพิเศษ โดยจะบอกกล่าวด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือกระทำการอย่างอื่นที่ทำให้ลูกหนี้รู้ว่าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วก็ได้ เช่น ร้องเรียนต่อกรมการอำเภอให้ทำการเปรียบเทียบ หรือนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาล

การ เชื้อนให้ลูกหนี้ชำระหนี้ นั้นมีข้อยกเว้นอยู่ในมาตรา ๒๐๔ วรรคสอง ซึ่งมีบัญญัติว่า "ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซ้"

เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว เจ้าหนี้ย่อมฟ้องร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ลูกหนี้ผิดคนก่อน (ดูพระยา เทพวิฑูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ - ๒, หน้า ๓๔๓.)

ท่านว่าลูกหนี้ตก เป็นผู้ผิดนัดโดยที่ผิดต้อง เคือนเลย วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณี
ที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า ก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนด เวลาลงไว้ อาจคำนวณได้โดย
ปฏิทินนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว"

กล่าวคือ ลูกหนี้จะตก เป็นผู้ผิดนัดโดยที่ เจ้าหนี้ไม่ต้อง เคือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ถ้า
เจ้าหนี้ยังคงต่อไปนี่คือ

๑. ถ้าได้กำหนด เวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้
ตามกำหนด เช่นกำหนดให้ชำระหนี้ภายในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๒๐ เมื่อถึงวันที่ ๑๕
มกราคม ๒๕๒๐ แล้วลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ ถือว่าลูกหนี้ผิดนัดโดยที่ เจ้าหนี้ไม่ต้อง เคือน
คำว่า "ตามวันแห่งปฏิทิน" ดังที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๘ วรรคสองนี้ ทำให้เข้าใจกันว่า
ต้องกำหนดตามวันแห่งปฏิทิน แต่ถ้าดูตามต้นร่างภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้คำว่า "If a time
by the calendar is fixed" ก็น่าจะหมายความว่า การกำหนดให้ชำระหนี้ภายใน
สาม เดือนหรือหนึ่งปี ก็ถือว่าได้กำหนด เวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทินแล้ว ซึ่งศาลฎีกาถือ
ตามแนวนี้ * ส่วนกำหนดเวลาที่ไม่ใช่โดยปฏิทิน ก็เช่นฤดูฝน ฤดูร้อน ฯลฯ

๒. ถ้าได้ตกลงกันว่า หนี้จะถึงกำหนดชำระก็ต่อ เมื่อมีการบอกกล่าวล่วงหน้า
ให้ชำระหนี้ตาม เวลาที่กำหนดและ เวลานั้นอาจคำนวณได้โดยปฏิทิน เช่นคำกู้เงินคงไป
๑,๐๐๐ บาท มิได้กำหนด เวลาชำระหนี้กันไว้ แต่ได้ตกลงกันว่าถ้าคงต้องการ เงินคืน
ให้บอกกล่าวล่วงหน้าก่อนเมื่อกำหนดสิบห้าวัน ทั้งนี้ ถ้าคงบอกกล่าวให้คำทราบ และ เมื่อ
ครบสิบห้าวันแล้วถ้าไม่ชำระ ก็ถือว่าผิดนัด ^๒

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๑/๒๕๑๐ ซึ่งวินิจฉัยว่าศาลพิพากษาคตามยอมให้จำเลย
ชำระหนี้ ๑๐,๐๐๐ บาท โดยกำหนดชำระภายในวันที่ ๑ ของทุก ๆ เดือน ๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท
ปรากฏว่าจำเลยไม่ชำระตามวันที่กล่าวแต่คงวกโค ก็ถือว่าจำเลยผิดนัดต้องชำระ เงินทั้งหมด

^๒ จก เศรษฐบุศกร, คำบรรยายลักษณะวิชากฎหมายแห่งทั่วไปแห่งหนี้ (กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๗), หน้า ๓๔.

ข) ข้อยกเว้น

การที่หนี้ถึงกำหนดชำระและเจ้าหนี้ได้เตือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระ ลูกหนี้ก็ยังไม่ตกเป็นผู้ผิดนัด ถ้าเข้ากรณีดังต่อไปนี้

๑. กรณีที่การชำระหนี้มิได้กระทำลง เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๒๐๕ ซึ่งมีบัญญัติว่า "ตราบิโคการชำระหนี้้นั้นยังมีได้กระทำลง เพราะพฤติการณ์อื่นใดอันหนึ่ง ซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบนั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่" เช่น ค่ากู้เงินแก่โดยตกลงชำระหนี้ในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๒๐ ณ ภูมิลำเนาของลูกหนี้ ครั้นถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๒๐ แกลงซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไม่มารับชำระหนี้ เช่นนี้ไม่ถือว่าค่าผิดนัด เพราะการที่ค่าไม่ไ้ชำระหนี้ไม่ใช่ความผิดของค่า

๒. กรณีที่เจ้าหนี้เป็นผู้ผิดนัด ทั้งนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๐๗ ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าลูกหนี้ขอปฏิบัติการชำระหนี้ และเจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้้นั้น โดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด" การที่เจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดนี้ ทำให้มีผลตามมาตรา ๒๒๑ กล่าวคือ ลูกหนี้ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ในระหว่างเจ้าหนี้ผิดนัด ทั้งนี้ก็เพราะเจ้าหนี้เป็นฝ่ายผิด จึงให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบไม่เป็นการยุติธรรม

ส่วนกรณีสัญญาต่างตอบแทนอัน เป็นสัญญาที่คู่สัญญาต่างฝ่ายต่าง เป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ซึ่งกันและกันนั้น ป.พ.พ. มาตรา ๓๒๕ บัญญัติว่า "ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้..." กล่าวคือถ้าฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ของตนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายหลังก็มีสิทธิไม่ชำระหนี้บ้าง และจะเรียกว่าฝ่ายนั้นผิดนัดไม่ได้ ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าเจ้าหนี้ได้เตรียมพร้อมที่จะรับชำระหนี้ตามที่ลูกหนี้ขอปฏิบัติแล้วก็ตาม หากไม่เสนอที่จะทำการชำระหนี้ตอบแทนตามที่จะต้องทำ เจ้าหนี้ก็ไ้ถือว่าผิดนัดตามมาตรา ๒๑๐

๓. อัตราดอกเบี้ย

ก. กรณีผิดนัดในหนี้เงินทั่วไป

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๔ บัญญัติให้ลูกหนี้ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี การกำหนดไว้ตายตัว เช่นนี้

มีประโยชน์มาก เพราะเหตุว่าถ้าไม่ชำระหนี้ตามกำหนดแล้ว ย่อมพิสูจน์ความเสียหายได้ยาก เจ้าหนี้อาจอ้างต่าง ๆ นานาว่าตนควรจะไต่คอกเบี้ยถึงร้อยละสิบห้าต่อปี เป็นต้น การกำหนดไว้ตายตัวจึง เป็นการแก้ปัญหาได้เดียวกัน *

คอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีมีข้อยกเว้นคือ ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกคอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งคอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

คำว่า "เหตุอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย" หมายถึงกรณีที่ไม่สัญญาให้มีข้อตกลง เรียกคอกเบี้ยไว้เกินร้อยละ ๗ $\frac{1}{2}$ ต่อปี เช่นตกลง เรียกคอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๒ ต่อปี ข้อตกลงนี้ยอมให้ไต่คอกไปจนกว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วน แม้เมื่อมีการผิดนัดเกิดขึ้น ข้อตกลงเรียกคอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี ในสัญญา เข็มก็ยังคงมีอยู่ไม่ได้สิ้นสุดไป ทั้งนี้ ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหนี้จึงยอมไต่คอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปีตามเดิม ที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้เช่นนี้ ก็เพราะการผิดนัดเป็นความผิดของลูกหนี้ จะให้มีผลเป็นคุณหรือเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้โดยกลับต้องเสียคอกเบี้ยน้อยกว่าที่ตนจะต้องเสียอยู่แล้วไม่ได้ ^๒ มิฉะนั้น จะเป็นการสนับสนุนให้ลูกหนีผิดนัดมากขึ้น ^๓

* เสริม วินิจฉัยกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนิติกรรมและหนี้ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต, ๒๕๑๕), หน้า ๑๗๖.

^๒ เสริม ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ หน้า ๓๕๒ - ๓๕๓.

^๓ ศาลฎีกาไต่วินิจฉัยตามแนวนั้นตลอด เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๐๔/๒๕๑๒ ซึ่งตัดสินว่าจำเลยเข้าทำสัญญาค้ำประกันยินยอมเสียคอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปีให้แก่ธนาคาร เมื่อผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามกำหนด ก็ต้องเสียคอกเบี้ยตามอัตราที่ตลอดไปจนกว่าจะชำระเสร็จ (คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๒, หน้า ๒๒๐๖).

มีปัญหาต่อไปว่า คำว่า "เหตุอันชอบด้วยกฎหมาย" ในมาตรา ๒๒๔ จะต้องเป็นการกำหนดดอกเบี้ยที่ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีหรือไม่ สำหรับเรื่องกู้ยืมเงินนั้น ย่อมไม่มีปัญหาเพราะคู่กรณีไม่สามารถทำความตกลงเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี อยู่แล้ว แต่ดำเป็นสัญญาชนิดอื่น เช่น สัญญาเช่า เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ ซื้อขาย ฯลฯ เมื่อผิดนัดชำระหนี้เงินค่าเช่า ค่าเช่าซื้อ ค่าจ้างแรงงาน ค่าจ้างทำของ หรือค่าสินค้าที่ซื้อขาย ก็ต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๒๔ ด้วย กล่าวคือ เจ้าหนี้ย่อมเรียกดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี เว้นแต่เจ้าหนี้จะเรียกดอกเบี้ยที่สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงดอกเบี้ยไปตามนั้น และในสัญญาเช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ หรือสัญญาซื้อขายนั้น คู่กรณีย่อมทำความตกลงเรียกดอกเบี้ยที่สูงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีอยู่แล้ว เพราะไม่ใช่สัญญากู้ยืมเงิน ดังนั้น คำว่า "เหตุอันชอบด้วยกฎหมาย" จะมีความหมายว่าอย่างไร เช่นในสัญญาเช่าซื้อตกลงกันว่าถ้าผิดนัดชำระค่าเช่าซื้อให้คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี เมื่อมีการผิดนัดเกิดขึ้น เจ้าหนี้หรือผู้ให้เช่าซื้อ ก็ย่อมเรียกดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี ตามความในมาตรา ๒๒๔ ตอนท้าย ไม่ใช่ร้อยละ ๑๕ ต่อปี เพราะถือว่ามิใช่เหตุอันชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ มีข้อตกลงให้เรียกดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี แต่คู่กรณีตกลงกันว่าในกรณีที่มีการผิดนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อ ผู้เช่าซื้อต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๒๐ ต่อปี เช่นนี้ จะถือว่าข้อตกลงดังกล่าวอยู่ในความหมายของคำว่า "เหตุอันชอบด้วยกฎหมาย" หรือไม่

ในเรื่องนี้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๙-๑๕๔/๒๔๑๕ ตัดสินไว้ว่า ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อค้างชำระค่าเช่าซื้อ แม้สัญญาเช่าซื้อจะกำหนดให้คิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดเท่าที่กฎหมายอนุญาต แต่ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงว่าให้คิดดอกเบี้ยที่สูงสุดในอัตราเท่าใด จึงต้องใช้อัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี จะนำอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี สำหรับเงินกู้ยืมมาอนุโลมใช้สำหรับเงินค่าเช่าซื้อค้างชำระ ได้หรือไม่โดยมิได้ตกลงกันไว้ในสัญญาหาได้ไม่

การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงว่าให้คิดดอกเบี้ยที่สูงสุดในอัตราเท่าใด จึงถือว่าไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยกันไว้ จึงต้องนำอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปีตามมาตรา ๘ มาใช้ ซึ่งมีปัญหาว่าถ้ากำหนดอัตรากันไว้โดยชัดแจ้งแต่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี

จะมีผลอย่างไร ในเรื่องนี้ท่านอาจารย์ไพจิตร ปุณฺณพันธ์ ได้บันทึกหมายเหตุไว้ท้ายคำพิพากษากฎีกาฉบับนี้ว่า ควรจะนำมาตรา ๖๔๔ คืออัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปีมาใช้บังคับในฐานะ เป็นบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔ วรรค ๓

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของท่านอาจารย์ไพจิตร ปุณฺณพันธ์ คือควรจะนำมาตรา ๖๔๔ มาใช้บังคับในฐานะที่เป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะกฎหมายใช้คำว่า "โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นโดยชอบด้วยกฎหมาย" ซึ่งเจตนารมณ์ที่กฎหมายใช้คำนี้แสดงว่ากฎหมายไม่ประสงค์จะให้เจ้าหนี้ลูกหนี้ทำความตกลงเรียกดอกเบี้ย ในกรณีผิดนัดในหนี้เงินเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ดังนั้น คำว่า "โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นโดยชอบด้วยกฎหมาย" จึงหมายถึงอัตราดอกเบี้ยที่ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งก็มีปัญหาตามมาอีกว่า ถ้าคู่สัญญาตกลงกันว่าถ้าผิดนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อ ผู้เช่าซื้อต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๒๐ ต่อปี เช่นนี้จะมีผลอย่างไร เพราะอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒๐ นี้ไม่อยู่ในความหมายของคำว่าโดยเหตุอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ผู้ให้เช่าซื้อจึงเรียกดอกเบี้ยร้อยละ ๒๐ ต่อปีไม่ได้ แล้วผู้ให้เช่าซื้อจะเรียกดอกเบี้ยได้ในอัตราเท่าไร ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อถือว่าอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒๐ ไม่อยู่ในความหมายของคำว่าเหตุอื่นอันชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็แสดงว่าผู้ให้เช่าซื้อไม่มีเหตุที่จะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่าร้อยละ ๗ $\frac{๑}{๒}$ ต่อปี ผู้ให้เช่าซื้อจึงเรียกดอกเบี้ยได้เพียงร้อยละ ๗ $\frac{๑}{๒}$ ต่อปี ตามความในตอนต้นของมาตรา ๒๒๔

อัตราดอกเบี้ยในกรณีนี้ ย่อมเรียกได้ตั้งแต่วันผิดนัดเป็นต้นไป ถ้าวันที่หลวงตาม
และผิดนัดไม่ปรากฏว่าวันใด ศาลพิพากษาให้ตั้งแต่วันฟ้อง ° และจะคิดได้เฉพาะใน
ระหว่างเวลาผิดนัดเท่านั้น มิใช่คิดเอาได้ตลอดไปไม่มีที่สิ้นสุด กล่าวคือ นับตั้งแต่วันที่ลูกหนี้
ผิดนัดตามมาตรา ๒๐๔, ๒๐๖ เป็นต้นไป จนกว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วน

อนึ่ง มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยที่จะต้องใช้แก้กัน
ในระหว่างผิดนัด ตามขรรคมคานี้เงินที่ลูกหนี้ผิดนัดค้างชำระอยู่นั้น โดยหลักในมาตรา ๒๒๔
วรรคแรก เจ้าหนี้ชอบที่จะเรียกดอกเบี้ยได้ แต่สำหรับดอกเบี้ยที่ให้ใช้ระหว่างผิดนัด
เป็นเงินที่ให้หักแทนความเสียหาย หากใช้ตัวหนี้เงินไม่ เพราะฉะนั้น จึงเรียกเอาดอกเบี้ย
ในดอกเบี้ยนั้นไม่ได้ นอกจากนี้ยังเป็นภาระตกหนักแก่ลูกหนี้มากเกินไป ถ้ายอมให้เรียก
เอาได้จนอาจกลายเป็นว่าต้องใช้ดอกเบี้ยเกินอัตราตามกฎหมาย เช่นกู้เงินกันโดยสัญญาว่า
จะใช้ดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี ก็จะถูกกลายเป็นว่าเจ้าหนี้ได้ดอกเบี้ยถึงร้อยละ ๓๐ ต่อปี
ผิดอัตราที่จะเรียกเอาได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ๒

ดอกเบี้ยตามมาตรา ๒๒๔ นี้ เป็นเพียงค่าสินไหมที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับใช้
ทดแทนความเสียหายในการชำระหนี้ล่าช้า ทั้งนี้ ถ้ามีความเสียหายอย่างอื่น นอกเหนือ
ไปกว่านั้น มาตรา ๒๒๔ วรรคสาม ก็อนุญาตให้พิสูจน์เรียกเอาได้ ๓

๒) กรณีผิดนัดคืนตัวเงิน

สำหรับตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินนั้น กฎหมายกำหนดอัตรา
ดอกเบี้ยในกรณีผิดนัดไว้โดยเฉพาะ จึงนำความในมาตรา ๒๒๔ ที่ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่าง
ผิดนัดร้อยละ ๘ ๒/๓ ต่อปี มาใช้บังคับแก่ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินมิได้

° คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๗๒/๒๕๐๑, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๑, หน้า ๑๕๒๒.

๒ เสียมี่ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้,
หน้า ๓๔๓.

๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๑, ๕๕๒/๒๕๔๒, ธรรมสาร เล่ม ๒๓ พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๓๓๔.

ส่วนอย่างไรจึงจะถือว่ามีการณ์คืนในตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น บทบัญญัติ
 ในเรื่องตั๋วเงินได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้แตกต่างจากการคืนโดยทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ จะถือ
 ว่ามีการคืนก็ต่อเมื่อผู้จ่ายบอกปิดไม่รับรองตั๋วแลกเงิน หรือเมื่อตั๋วเงินถึงกำหนดแล้ว
 ลูกหนี้ตามตั๋วเงินอันได้แก่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองในกรณีที่เป็นตั๋วแลกเงิน หรือผู้ออกตั๋วในกรณี
 เป็นตั๋วสัญญาใช้เงิน เมื่อบุคคลเหล่านี้ปฏิเสธไม่ยอมใช้เงิน เช่นนี้ถือว่าบุคคลเหล่านี้คืน
 ต่อผู้ทรง ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในตั๋วเงินนั้น (มาตรา ๕๕๕ ประกอบมาตรา ๕๖๔) และในกรณี
 เช่นนี้ย่อมเกิดสิทธิไล่เบี้ยแก่ผู้ทรง กล่าวคือ ผู้ทรงย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยได้จากผู้รับรอง ผู้ออก
 ตั๋วสัญญาใช้เงิน ผู้สละหลัง และผู้รับประกันด้วยอาวัล โดยผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่
 บุคคลเหล่านี้ทั้งหมดหรือบางคนพร้อมกัน หรือก่อนหลังกันอย่างไรก็ได้ รวมทั้งไล่เบี้ยจาก
 ผู้รับรองได้ด้วย แม้ผู้รับรองจะรับผิดชอบการรับรองแต่เมื่อคืนสัญญาไม่ใช้เงินตามการรับรอง^๑
 ความรับผิดชอบของผู้รับรองก็ต้องมีร่วมกับคู่สัญญาอื่น ๆ เป็นอย่างเดียวกัน (มาตรา ๕๖๗)
 นอกจากจะเป็นการรับรองบ้ายเบียงเท่านั้น

ตามมาตรา ๕๖๔ ผู้ทรงจะเรียกดอกเบี้ยได้ก็ต่อเมื่อมีการใช้สิทธิไล่เบี้ย ซึ่ง
 สิทธิไล่เบี้ยจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ที่เป็นลูกหนี้ชั้นต้นไม่ยอมชำระเงิน ดังนั้น การใช้สิทธิเรียกร้อง
 เอาจากผู้จ่าย (ที่ไม่ได้ให้การรับรอง) โดยตรงแล้ว ย่อมไม่ใช่การใช้สิทธิไล่เบี้ย และกรณีนี้ไม่ถือว่า
 ผู้จ่ายเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินด้วย^๒ หรือถ้าเป็นการเรียกให้ผู้ออกตั๋ว (กรณีตั๋วสัญญาใช้เงิน)
 ให้ใช้เงินโดยตรงแล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นการใช้สิทธิไล่เบี้ยเช่นเดียวกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่
 ๑๒๖๑/๒๕๑๗)^๓ จึงไม่สามารถเรียกดอกเบี้ยตามมาตรา ๕๖๔ (๒) ได้

^๑ ถ้าเป็นการเรียกร้องให้ผู้รับรองชำระหนี้ตามการรับรอง เป็นสิทธิเรียกร้องต่อ
 ลูกหนี้ชั้นต้นโดยตรง ไม่ใช่สิทธิไล่เบี้ย ต่อเมื่อผู้รับรองปฏิเสธไม่ใช้เงินจึงเกิดสิทธิไล่เบี้ย
 เอาจากผู้รับรองนั้นได้อีก

^๒ ผู้จ่ายจะเข้าเป็นคู่สัญญาก็ต่อเมื่อได้รับรองตั๋วเงินและเปลี่ยนฐานะจากผู้จ่ายมาเป็น
 ผู้รับรอง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๑๖/๒๕๒๑, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๗๕๔).

^๓ คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๗, หน้า ๗๕๕.

การที่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๒๒/๒๕๑๗ วินิจฉัยว่ากรณีดังกล่าวไม่ใช่เป็นการใช้สิทธิไล่เบียดนั้นถูกต้องแล้ว แต่ผลที่ทำให้ผู้ออกตั๋วไม่มีสิทธิไต่คอกเบียดนั้นไม่น่าจะไม่ถูกต้อง เพราะไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ทรงตั๋ว ทั้งนี้เพราะได้มีการฉีกคอกเกิดขึ้นแล้ว กรณีเช่นนี้ผู้ทรงตั๋วน่าจะไต่คอกเบียดร้อยละ ๗ $\frac{๑}{๒}$ ต่อปี นับแต่วันฉีกคอกโดยหลักเกณฑ์ทั่วไปในมาตรา ๒๒๔ เหมือนกรณีเช็ดที่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงิน ศาลก็ให้คอกเบียดร้อยละ ๗ $\frac{๑}{๒}$ ต่อปี นับแต่วันฉีกคอกตามมาตรา ๒๒๔ *

ส่วนอัตราคอกเบียดที่จะเรียกได้ในระหว่างฉีกคอกนี้ กฎหมายกำหนดไว้ต่างจากคอกเบียดฐานฉีกคอกในทันทีทั่วไปตามมาตรา ๒๒๔ ที่ให้เรียกได้ร้อยละ ๗ $\frac{๑}{๒}$ ต่อปี แต่ในเรื่องตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินนี้กฎหมายกำหนดให้เรียกได้เพียงร้อยละ ๕ ต่อปี (มาตรา ๘๖๔(๒) และมาตรา ๘๘๕) และเนื่องจากเป็นคอกเบียดที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนั้น แม้จะไม่ไต่คอกไว้ในตั๋วเงินก็เรียกจากกันได้ ^๒ หรือระบุไว้ต่ำกว่าร้อยละ ๕ ต่อปี ก็เรียกได้ในอัตราร้อยละ ๕ ต่อปีในต้นเงิน ไม่ใช่คิดจากต้นเงินรวมคอกเบียดตาม (๑) เพราะตามมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ห้ามคิดคอกเบียดซ้อนคอกเบียดในระหว่างฉีกคอก โดยคิดตั้งแต่วันถึงกำหนดชำระตามตั๋วเงินเป็นต้นไป แต่ถ้าตั๋วเงินนั้นมีคอกเบียดเกินกว่าร้อยละ ๕ ต่อปี เช่นตั๋วเงินระบุคอกเบียดไว้ร้อยละ ๙ ต่อปี เมื่อฉีกคอกก็เรียกคอกเบียดได้ร้อยละ ๙ ต่อปีเช่นกัน เพราะคอกเบียดร้อยละ ๙ ต่อปี ที่ระบุไว้ในตั๋วเงินย่อมมิใช่ไต่คอกไปจนกว่าจะมีการชำระหนี้ครบถ้วน การที่ลูกหนี้ฉีกคอกไม่เป็นเหตุที่จะให้เจ้าหนี้คือผู้ทรงตั๋วรับคอกเบียดลดลง และกรณีเช่นนี้ผู้สลิกลงหลังจากจะอ้างว่า

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๑/๒๕๐๕, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๕, หน้า ๘๗๗.

^๒ แต่เมื่อตั๋วเงินถึงกำหนด ผู้ทรงตั๋วเอาตั๋วไปยื่นเพื่อเรียกเก็บเงิน ถ้าไม่นำไปยื่นผู้ทรงตั๋วตกเป็นผู้ฉีกคอก ไม่มีสิทธิไต่คอกเบียดต่อไปตามมาตรา ๒๐๘ และ ๒๒๑ แต่ถ้าผู้ทรงตั๋วไปยื่นแล้วผู้จ่ายไม่ชำระเงิน ผู้ทรงตั๋วไม่เสียสิทธิที่จะไต่คอกเบียดตามตั๋วเงินต่อไป (คู่มือคดี คิงส์คีย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชี เงินฝาก และตั๋วเงิน, หน้า ๑๑๖.)

อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปีที่ระบุไว้ในตัวเงินนั้นเกินอัตราที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๖๔(๒) จึงไม่ผูกพันตนไม่ได้ เพราะถึงแม้ว่าผู้สละหนี้จะไม่ได้ออกค้ำประกันโดยตรง แต่ตัวเงินที่ระบุไว้ให้เห็น ถ้าไม่ได้ออกค้ำประกันจะเข้าไปผูกพันทำไม และเหตุนี้จึงไม่เขียนจำกัดความรับผิดชอบไว้ตามมาตรา ๕๑๕ (๑) จึงน่าจะเข้าใจว่า ถ้าผู้สละหนี้ไม่จำกัดความรับผิดชอบของตนไว้ ความที่จะทำได้ก็ถือว่าผูกพัน *

ส่วนคู่สัญญาที่ถูกลด เบี้ยและค่าใช้จ่ายไปตามตัวแลก เงินและตัวสัญญาใช้เงินอาจเรียกร้องเอา เงินคืนจากคู่สัญญาทั้งหลาย ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อกันได้ตามมาตรา ๕๖๕

ส่วนในเรื่อง เช็คนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติ เรื่องดอกเบี้ยในกรณีนี้บัญญัติไว้เหมือนในเรื่องตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน (มาตรา ๕๖๔ มิได้นำมาใช้กับเรื่อง เช็ค) จึงต้องนำมาตรา ๒๒๔ ซึ่งเป็นบทบัญญัติสำหรับกรณีที่ถูกหนี้ยึดหนี้โดยทั่ว ๆ ไปมาใช้บังคับ กล่าวคือเมื่อเช็คถึงกำหนดใช้เงินแล้ว และธนาคารได้ปฏิเสธการชำระเงินตามเช็ค กรณีเช่นนี้ผู้ลงลายมือชื่อในเช็คนั้นได้ชื่อว่าผิดนัด จึงต้องเสียดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดร้อยละ เช็คครึ่งต่อปีของจำนวนเงินที่ระบุในเช็ค ไม่ใช่ดอกเบี้ยร้อยละห้าต่อปีตามมาตรา ๕๖๔ ซึ่งไม่ได้นำมาใช้กับเรื่อง เช็ค โดยคิดตั้งแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินเป็นต้นไป (ไม่ใช่ตั้งแต่วันที่ส่งในเช็ค) เพราะถือว่าธนาคารผิดนัดตั้งแต่วันนั้นแล้ว ๒

การที่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็ค ผู้ทรงจะฟ้องใครได้บ้าง
เมื่อธนาคารไม่ได้ลงลายมือชื่อในเช็ค ธนาคารจึงไม่ต้องรับผิดชอบในตัวเงินตามมาตรา ๕๖๐ ต่อผู้ทรงเช็ค ผู้ทรงจะฟ้องให้ธนาคารจ่ายเงินไม่ได้ เพราะธนาคารไม่ได้

* ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ตัวเงิน, หน้า ๑๓๘.

๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๑/๒๕๐๕, คำพิพากษาศาลฎีกาพุทธศักราช ๒๕๐๕, หน้า ๘๓๗.

เป็นคู่สัญญาในตัวเงิน สิทธิของผู้ทรงเงินเมื่อธนาคารไม่จ่ายเงินก็คือฟ้องได้ เบี้ยเอาแก่ผู้
ที่ลงลายมือชื่อในเช็ค เช่นผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลัง ฯลฯ เท่านั้น แต่ถ้าธนาคารจกรับรู้โดย
การลงลายมือชื่อของธนาคารลงในเช็คโดยเขียนข้อความว่า "ใช้ได้" หรือ "ใช้เงินได้"
หรือคำอื่นใดทำนองเดียวกันแล้ว ธนาคารย่อมต้องผูกพันในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นในอันที่
จะต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงตามมาตรา ๔๔๓ *

ข. คอกเบี้ยในจำนวนเงินอันเป็นค่าสินไหมทดแทนสำหรับวัตถุ ซึ่งได้เสื่อมเสีย
หรือสูญหายไป ในระหว่างฉีกน้คความมาตรา ๒๒๕

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๕ บัญญัติว่า "ถ้าลูกหนี้จำต้อง
ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคาวัตถุอันได้เสื่อมเสียไประหว่างฉีกน้คก็ดี หรือวัตถุอันไม่อาจ
ส่งมอบได้ เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันเกิดขึ้นระหว่างฉีกน้คก็ดี ท่านว่าเจ้าหนี้จะเรียก
คอกเบี้ยในจำนวนที่จะต้องชำระเป็นค่าสินไหมทดแทนคิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการระ
ประมาณราคานั้นก็ได้ วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการที่ลูกหนี้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน
เพื่อการที่ราคาวัตถุตกต่ำ เพราะวัตถุนั้นเสื่อมเสียลงในระหว่างเวลาฉีกน้คนี้ด้วย"

คอกเบี้ยตามมาตรานี้มีหลักการคงเดิมตามความในมาตรา ๒๒๔ คือให้เรียกคอกเบี้ย
ในระหว่างฉีกน้คได้ แต่ตามมาตรา ๒๒๕ เป็นเรื่องลูกหนี้ฉีกน้คเงินตัว ๆ ไป ไม่ว่า
จะเป็นหนี้กู้ยืมเงิน ชื่อขาย จ้างทำของ เป็นต้น ซึ่งลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชดใช้ตัวเงินมา
ตั้งแต่แรกแล้ว แต่ตามมาตรา ๒๒๕ เป็นเรื่องที่ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องส่งมอบตัววัตถุคืนให้แก่เจ้าหนี้
แต่ไม่สามารถคืนได้ เนื่องจากวัตถุได้เสื่อมเสียไป ^๒ หรือไม่สามารถส่งมอบได้

จิตติ กิ่งศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติ
เกิดสะพัดและตัวเงิน, หน้า ๑๒๔ - ๑๓๐.

^๒ เช่น ก. ขอขมรดก ข. ไปใช้ แล้ว ก. ฉีกน้คไม่คืนรถให้ ข. ภายในกำหนด
อันได้ชื่อว่า ก. ฉีกน้ค และในระหว่างฉีกน้ค รถถูกไฟไหม้หมดทั้งคัน ไม่สามารถคืนรถยนต์
ให้ ข. ได้.

เพราะเหตุอื่น หรือสามารถคืนตัววัตถุให้แก่เจ้าหนี้ได้ แต่วัตถุนั้น เกิดเสื่อมราคาลง เนื่องจาก วัตถุเสื่อมเสียดังไป ^๒ กรณีทั้งสามประการ เป็นเหตุให้ลูกหนี้มีหน้าที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหม ทดแทนให้แก่เจ้าหนี้ทันทีโดยผลของกฎหมาย มาตรา ๒๒๕ อย่างไม่มีทางเลือกเสีย โดย เปลี่ยนจากหน้าที่จะต้องส่งมอบวัตถุคืนมา เป็นหน้าที่จะต้องชดใช้ราคา โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ศาล พิพากษาให้ชำระค่าสินไหมทดแทนเสียก่อนดัง เช่นค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิด แก่การไม่ชำระหนี้ตามมาตรา ๒๑๕ ^๓ และนอกจากลูกหนี้จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แล้ว ยังจะต้องชดใช้ดอกเบี้ยอีกร้อยละ ๗ ^๔ ต่อปี ในจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนนั้น คิดตั้งแต่ เวลานั้น เป็นฐานที่ค้างแห่งการละประมาณราคาค้ำย

ในเรื่องวัตถุที่สูญหายหรือเสื่อมเสียไปตามความในมาตรา ๒๒๕ นี้ มีข้อสังเกตว่า จะต้อง เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ถ้า เป็นทรัพย์สินที่เป็นประเภทที่ไม่อยู่ในความหมายของมาตรา ๒๒๕ นี้ เพราะโดยลักษณะของกฎหมายหนั้นนั้น ทรัพย์สินที่จะ เป็นวัตถุแห่งหนี้จะต้อง เป็นทรัพย์สินที่แน่นอนและ กำหนดเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ในกรณีทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนี้ที่กำหนดไว้ เป็นทรัพย์สิน เป็นประเภท ซึ่งโดยสภาพแห่งนิติกรรมหรือ เจตนาของคู่กรณีไม่อาจทราบได้ว่าจะ เป็นทรัพย์สินชนิดใด กฎหมาย นิบัญญัติให้ลูกหนี้ส่งมอบทรัพย์สินที่ปานกลาง (มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง) ก็ เป็นการกำหนดวัตถุ แห่งหนี้ที่แน่นอน เพื่อป้องกันข้อโต้เถียงระหว่าง เจ้าหนี้และลูกหนี้ว่าจะส่งมอบทรัพย์สินกันอย่างไร และ เมื่อกำหนดตัวทรัพย์สินที่แน่นอนแล้ว ทรัพย์สินนั้นก็กลายเป็นวัตถุแห่งหนี้ที่กำหนดไว้ ในขณะที่ ก่อให้เกิดหนี้เป็นต้นไป (มาตรา ๑๔๕ วรรคสอง)

^๑ เช่น ความตัวอย่างข้างต้น ในระหว่างผิดกันนั้น รถถูกขโมยไปไม่สามารถตาม กลับคืนมาได้.

^๒ เช่นความตัวอย่างข้างต้น ในระหว่างผิดกันนั้น ก. ขับรถไปทำงานแล้วถูกรถคันอื่นชน เป็นเหตุให้รถเสียหาย

^๓ ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดแก่การไม่ชำระหนี้ตามมาตรา ๒๑๕ นั้น ไม่เป็นการแน่นอน ว่าลูกหนี้จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเสมอไป จนกว่าศาลจะพิพากษาให้ชำระ ลูกหนี้ อาจ ไม่ต้องชำระก็ได้ เพราะกฎหมายใช้คำว่า "เจ้าหนี้จะ เรียกเอาค่าสินไหมทดแทน เพื่อการนั้น ก็ได้" เจ้าหนี้จึงต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนได้รับความเสียหายอันเกิดแก่การไม่ชำระหนี้

จึงกล่าวได้ว่าตามมาตรา ๒๒๕ นี้ วัตถุประสงค์ต้อง เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งอันอาจส่งมอบได้ แต่เกิดการสูญหายหรือเสื่อมเสียลง ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินนั้นได้ ทั้งนี้ หนี้ที่ลูกหนี้ต้องส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งนั้นจึงกลายเป็นหนี้เงินค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคาวัตถุที่ได้เสื่อมเสียไปหรือเสื่อมเสียลงนั้น กรณีจึงกลายเป็นหนี้เงินค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเมื่อลูกหนี้ผิดนัดก็ต้องชดเชยหนี้เงินนั้น และเมื่ออยู่ในระหว่างผิดนัดลูกหนี้จึงต้องชดเชยดอกเบี้ยในหนี้เงินค่าสินไหมทดแทนร้อยละ ๗ ๒ ต่อปีตามหลักของมาตรา ๒๒๔ แต่ให้คิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระทำความผิดมาตรา ๒๒๕ เนื่องจากการใช้ราคาทรัพย์สินนั้น เมื่อเวลาที่ทรัพย์สินเสียหายนั้นยังไม่ทราบว่าจำนวนเงินเท่าใดจึงจะพอกับราคาวัตถุนั้น จึงต้องมีการกระทำความผิดทรัพย์สินกันเสียก่อน และเมื่อการกระทำความผิดทรัพย์สินกันโดยเอาราคาทรัพย์สินวันใด เป็นที่ตั้งวันนั้นก็คือวันอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระทำความผิด

การที่มาตรา ๒๒๕ ให้คิดดอกเบี้ยตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระทำความผิดราคาไม่ใช่ตั้งแต่วันผิดนัดเหมือนความในมาตรา ๒๒๔ นั้น ก็เนื่องจากว่าในเรื่องทรัพย์สินเสื่อมเสีย สูญหายหรือเสื่อมราคานั้น ถ้าให้คิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันผิดนัดแล้วอาจไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ เช่น ก. ยืมพานทองของ ข. มาใช้ แล้วไม่ส่งคืนภายในกำหนด ก. จึงได้ชื่อว่าผิดนัด ถ้าในระหว่างผิดนัดมี พานทองไฟไหม้หมดหรือถูกขโมยไป ทำให้ ก. ไม่สามารถส่งมอบพานคืนให้แก่ ข. ได้ จึงต้องชำระค่าสินไหมทดแทนคือราคาพานทองให้แก่ ข. สมมุติว่าในวันที่ ข. ให้ ก. ยืมพานทองนั้นพานมีราคา ๒,๐๐๐ บาท ในวันที่ ก. ผิดนัดพานทองมีราคา ๑,๕๐๐ บาท เช่นนี้ ข. เจ้าหนี้อยอมเสียประโยชน์จากการที่ ก. ผิดนัด เพราะถ้า ข. ขายพานในวันที่ให้ ก. ยืม ข. จะได้เงินถึง ๒,๐๐๐ บาท แต่ ก. มาใช้ราคาพานในวันผิดนัด

ค้างกับหนี้เงิน เพราะหนี้เงินนั้นทราบจำนวนของหนี้เงินนั้นอยู่แล้ว.

๒ ก. ต้องชดเชยเฉพาะราคาพานทอง เท่านั้น ไม่รวมค่าเสียหายอย่างอื่นด้วย

ให้เพียง ๑,๕๐๐ บาทเท่านั้น คุ้มเหตุนี้เองกฎหมายจึงบัญญัติความในมาตรา ๒๒๕ ไว้
ต่างหากว่าให้คิกคอก เบี้ยไค้ตั้งแต่วันอัน เป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคา จึงเป็นการ
แน่นอนว่าวันอัน เป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคานี้ไม่ได้เจาะจงว่าต้อง เป็นวันฉีกน้ค
เท่านั้น มิฉะนั้นแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีมาตรา ๒๒๕ ขึ้นมา เลย

มีปัญหาวว่า เวลาอัน เป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาหมายถึง เวลาใด
สำหรับปัญหาข้างกลาวนี้ไค้มีนักกฎหมายให้ความเห็นไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ

๑. พระยาเทพวิฑูร ไค้อธิบายว่า ถ้าพิจารณาเหตุผลในข้อที่ว่า เวลาใด
ควร เป็นเวลาอัน เป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคา ก็ขอมิให้ เห็นไปในทางเดียวกันว่า
ในมูลหนี้ที่ไค้ต้องส่งมอบวัตถุอันแก่เจ้าหนี้ตามความในมาตรา ๒๑๓ ซึ่งลูกหนี้จะเปลี่ยนใช้
ราคาแทนหาไค้ไม่ ค้อ เมื่อใด เป็นการพ้นวิสัยที่ลูกหนี้ไค้ต้องส่งมอบตัววัตถุไค้ โดยวัตถุ
เสื่อมเสียไปหรือโดยเหตุอื่น อันลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ จึง เป็นเรื่องที่ต้องคิดราคา เป็นค่า
สินไหมทดแทนตามมาตรา ๒๑๔ เพราะฉะนั้น เวลาที่จะกะประมาณราคาแห่งวัตถุจึงน่า
จะเป็นเวลาที่เกิดการพ้นวิสัยนี้ และไม่ใช่ เวลาฉีกน้ค ซึ่งวัตถุยังมีตัวอยู่และส่งมอบไค้

๒. ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ไค้อธิบายว่า เวลาอันเป็น
ฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาคงไม่ใช่ เวลาสุดท้าย ซึ่งของยังอยู่ในมือของลูกหนี้ แต่
หมายถึง เวลาที่ของขึ้นราคาสูงสุดระหว่างฉีกน้ค ซึ่งพอที่เจ้าหนี้จะเรียกคืนเอาไปขาย
หรือใช้ไค้ประโยชน์ตามราคาที่มีอยู่ในขณะนั้น ๒

๓. ศาสตราจารย์ จิตติ คิงศกัทธิย์ ไค้อธิบายว่า เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่ง
การกะประมาณราคา ควรจะเป็นราคาในวันที่ทรัพย์สินเสียหายและคิกคอก เบี้ยตั้งแต่วันนั้น

๑ พระยาเทพวิฑูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑-๒,
หน้า ๔๒๑ - ๔๒๕.

๒ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย
นิติกรรมและหนี้, หน้า ๓๕๓ - ๓๕๐.

โดย เหตุที่นั่นอันจะต้องคืนทรัพย์สินอยู่ทุก ๆ วัน ครามเท่าที่ผู้กระทำผิดยังยึดถือทรัพย์สินนั้นอยู่ หากราคาทรัพย์สินนั้นขึ้นสูงสุดในวันใดก่อนที่ทรัพย์สินนั้นถูกทำลาย ก็น่าจะคำนวณเวลานั้นในวันนั้นเป็นหลักได้ เพราะเป็นความเสียหายที่เจ้าหน้าที่ชอบที่จะได้รับชดเชยทดแทน

๔. ท่านอาจารย์ไพจิตร ปุณฺณพันธ์ ใ้ข้ออธิบายว่า เวลาอันเป็นฐานที่คั่งแห่งการประมาณราคา หมายถึงการประมาณราคาทรัพย์สินที่ถูกหนักไ้เอาไป ซึ่งจะเป็นเวลาใดระหว่างฉีกนัค จะเป็นจำนวนเท่าใดแน่นอนนั้นก็ยอมแล้วแต่มีการตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ลูกหนี้ หรือศาลชี้ขาดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชดเชย เป็นคำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่เจ้าหน้าที่โดยต้องมีการประมาณ (estimate) ราคาทรัพย์สินก่อน จึงจะมีการคิดดอกเบี้ยในราคารานั้น จะคิดเอาราคาทรัพย์สินขึ้นลงอยู่ในระหว่างฉีกนัคนั้นเวลาไหนก็ได้ เพราะหน้าที่จะต้องคืนทรัพย์สินอยู่ตลอดเวลาเท่าที่ผู้ทำละเมิดหรือผู้ต้องรับผิดยังยึดถือทรัพย์สินอยู่ บทบัญญัติมาตรา ๒๒๕ และ ๔๔๐ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งหมายจะถือว่า เวลาใดเป็นเวลาอันเป็นฐานที่คั่งแห่งการประมาณราคา สิทธิเลือกของเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๒๕ หรือ มาตรา ๔๔๐ ย่อมเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่มีสิทธิเลือกเอา เวลาใดเป็นฐานที่คั่งแห่งการประมาณราคา อันเป็นการใช้กฎหมายตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติมาตรา ๒๒๕, ๔๔๐ ตามมาตรา ๔ วรรคแรกตอนหลัง แต่เมื่อคิดเอาราคาในเวลาใดแล้ว ต้องคิดเอาดอกเบี้ยในราคารานั้นตั้งแต่เวลานั้น ไม่จำเป็นต้อง เป็นเวลาที่ทรัพย์สินสูญหายหรือต้องเสียหาย หรือ เวลาที่ทรัพย์สินมีราคาสูงสุดระหว่างฉีกนัค

^๑ จิตติ คิงศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยพิทยา, ๒๕๑๕), หน้า ๓๕๔.

^๒ ไพจิตร ปุณฺณพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๐), หน้า ๑๖๐ - ๑๖๔.

เมื่อพิจารณาจากความเห็นของนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิข้างต้นแล้ว จะเห็นว่ามีความเห็นไม่ตรงกัน และกรณีตามมาตรา ๒๒๕ นี้ ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินไว้โดยตรง ทั้งนี้ การหาข้อสรุปว่า เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาตามมาตรา ๒๒๕ หมายถึง เวลาใดนั้น ควรพิจารณาดังที่มาของมาตราประกอบด้วย ซึ่งที่มาของมาตรา ๒๒๕ เมื่อพิจารณาจากร่างกฎหมายแล้ว เราเอามาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เยอรมัน มาตรา ๒๕๐ ซึ่งมีบัญญัติว่า "If the debtor is bound to make compensation for the value of an object which has perished during the default, or which cannot be delivered for a person which has arisen during the default, the creditor may demand interest on the amount to be paid as compensation, from the time which serves as the basis for the estimate of the value. The same rule applied if the debtor is bound to make compensation for the diminution in value of an object which has deteriorated during the default"

ข้อความดังกล่าวตรงกับคำแปลตัวภาษาอังกฤษ มาตรา ๒๒๕ ของไทยเราทุกคำ แต่ตามหลักกฎหมายเยอรมันนั้น มิได้ถือเอาวันผิดนัดเป็น เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคา

มีปัญหาว่าของไทยเราจะถือเอาวันที่ทรัพย์สินหรือวัตถุสูญหายหรือถูกทำลายหรือเสื่อมเสียไป เป็นเวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคากัง เช่นของ เยอรมันได้หรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคานั้นมิได้เจาะจงว่าต้องเป็นเวลานิคนึก หรือ เวลาสุดท้ายที่ตัวทรัพย์ยังมีอยู่ หรือ เวลาที่ทรัพย์นั้นมีราคาสูงสุด แต่จะเป็นเวลาใดก็ได้ไคร่ระหว่างเวลานิคนึกจนถึง เวลาที่ทรัพย์สูญหาย หรือ เสื่อม เสียไปที่เจ้านั้น เป็นผู้เลือกหรือศาลตัดสิน ซึ่งเมื่อถือเอาราคาทรัพย์ในวันใด เป็นเกณฑ์ในการคำนวณค่าสินไหมทดแทนแล้ว ก็ต้องคิกคอกเบียดตั้งแต่วันนั้น เป็นต้นไป

ผู้เขียนเห็นว่า เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาหมายถึง เวลาตั้งแต่ นิคนึกจนถึง เวลาที่ทรัพย์สูญหายหรือ เสื่อม เสียไปก็เพราะว่า เมื่อทรัพย์เสียหายไปแล้ว เขาก็ไม่สามารถคืนทรัพย์นั้นได้อีกต่อไป หน้าที่เขาจะต้องส่งมอบทรัพย์สิน เปลี่ยนมา เป็นหนี้ที่จะต้องชดใช้ราคาตั้งแต่ เวลาที่ทรัพย์สูญหาย ถึงนั้น หลังจากที่ทรัพย์สูญหายแล้ว ต่อมาทรัพย์จะมีราคาสูงขึ้นเพียงใดก็ตาม ลูกหนี้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ราคาที่สูงขึ้นนี้ ทั้งนี้ก็เพราะหน้าที่จะต้องส่งมอบตัวทรัพย์สินหมดไปแล้ว และ เมื่อทรัพย์เสียหายไปแล้ว ก็ไม่มีตัวทรัพย์ที่จะทำให้ราคาสูงขึ้นอีกต่อไป ดังนั้น เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาจึง เริ่มตั้งแต่ เวลานิคนึก และสิ้นสุดลง ณ เวลาที่ทรัพย์สูญหาย

ส่วนความในคอนท้ายของมาตรา ๒๒๕ นั้น เป็นเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคาคงค่า ต่างกับความในคอนต้นที่เป็น เรื่องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนราคาวัตถุที่ไ้สูญหรือ หลุดมือไป กรณีในคอนท้ายเป็นเรื่องที่ยัง เรียกเอาตัวทรัพย์สินมาจากลูกหนี้ได้ มิได้สูญหรือ หลุดมือไปเอาคืนไม่ได้เสียทีเดียว แต่เมื่อเอาคืนมาได้แล้ว ปรากฏว่าทรัพย์ได้เสื่อมเสียลง เพราะเก็บรักษาไว้ไม่ดี หรือ เพราะเหตุใด ๆ ที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๒๑๗ เจ้านั้นจะ เรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ทำให้ทรัพย์ของเขาราคาคงค่าไป แต่ถ้าทรัพย์ที่ไปพ้ของ เขา เสื่อมเสียลงนั้นราคาขึ้น ก็อาจตีราคาในเวลาที่ทรัพย์ราคาสูงสุด เพื่อหักราคาคงค่าสำหรับคิกคอกเบียดไ้กับต้นนั้น เป็นต้นไป กล่าวคือ เจ้านั้นมีสิทธิ เลือกเหมือนกรณีทรัพย์สูญหายไปว่าจะคิดราคาของในเวลาที่ไ้ของคืนหักกับราคาของในวันนิคนึก และคิกคอกเบียดในจำนวนนี้ตั้งแต่วันนิคนึก หรือจะถือเอาวันที่ของมีราคาสูงสุด เป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาแล้ว เอาราคาในวันที่ไ้ของคืนหักออก เป็นจำนวนค่าสินไหมทดแทน

และคิกคอก เบี้ยในเงินจำนวนนี้ตั้งแต่เวลาที่ของมีราคาสูงที่สุดนั้นก็ไว้ เจ้าหนี้มีสิทธิเลือกเอา เวลาใดก็ได้ที่เขาได้รับประโยชน์มากที่สุด แต่เมื่อเลือกเวลาใดแล้ว ก็ต้องคิกคอก เบี้ยตั้งแต่ เวลานั้น เช่น เกี่ยวกับความในตอนที่

ค. คอก เบี้ยในหนี้ค้ำสินไหมทดแทนอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้

คอก เบี้ยในค้ำสินไหมทดแทนที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นคนละกรณีกับคอก เบี้ยในค้ำสินไหมทดแทน เพื่อราคาทรัพย์สินหรือราคาวัตถุความมาตรา ๒๒๒ แต่เป็นเรื่องค้ำสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ตามมาตรา ๒๑๕, มาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๑๘

เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้ เจ้าหนี้ ย่อมมีสิทธิเรียกเอาค้ำสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากการนั้นได้ (มาตรา ๒๑๕) หรือในกรณีที่ถูกหนี้ฉีกผิด การชำระหนี้กลายเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะบอกเลิกไม่รับชำระหนี้และเรียกเอาค้ำสินไหมทดแทนอันเกิดจากการนั้นได้ (มาตรา ๒๑๖) หรือกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย จะทำได้เพราะพฤติการณ์ซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชดใช้ค้ำสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้ เพื่อความเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ (มาตรา ๒๑๘)

กรณีดังกล่าว กฎหมายบัญญัติแต่เพียงลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระค้ำสินไหมทดแทนให้แก่ เจ้าหนี้ แต่ไม่ได้บัญญัติถึงเรื่องคอก เบี้ยไว้เลย จึงมีปัญหาว่าการที่ลูกหนี้ต้องชดใช้ ค้ำสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้ตามมาตรา ๒๑๕, ๒๑๖ และ ๒๑๘ นั้น เจ้าหนี้จะเรียกเอา คอก เบี้ยในเงินค้ำสินไหมทดแทนนั้นได้หรือไม่ และถ้า เรียกได้แล้วจะเรียกได้ตั้งแต่เมื่อไร

ต่างจากกรณีที่ลูกหนี้ต้องชดใช้ค้ำสินไหมทดแทนเพื่อราคาวัตถุอันได้เสื่อมเสียไป หรือไม่อาจส่งมอบได้ หรือเพื่อการที่ราคาวัตถุตกต่ำลงในระหว่างฉีกผิด กรณีเหล่านี้ มาตรา ๒๒๕ บัญญัติไว้เลยว่า เจ้าหนี้จะเรียกคอก เบี้ยในจำนวนที่จะต้องชดใช้ค้ำสินไหม ทดแทน โดยคิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการชดใช้ประมาณราคาก็ได้

ค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ใช้อธิบายไว้
 ตอนหนึ่งว่า ค่าสินไหมทดแทนเป็นผลในกฎหมายที่จะบังคับให้อุทธรณ์ต้องรับผิดชดใช้ เพื่อ
 ทดแทนมิให้เจ้าหน้าที่ต้องเสียหาย * และมีความหมายเช่นเดียวกับค่าเสียหาย ซึ่งค่าสินไหม
 ทดแทนหรือค่าเสียหายนี้ก็คือเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งได้ประมาณขึ้นให้ชดใช้กันโดยกำหนดให้เหมาะสม
 กับจำนวนความเสียหายที่จะชดเชย เพราะเหตุที่การไรค่าสินไหมทดแทนนั้นเป็นการไร้สิทธิ
 บังคับชำระหนี้แทนการบังคับการชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ดังนั้น จึงมิใช่การบังคับให้
 ส่งมอบทรัพย์สิน ทรัพย์สินใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานที่ที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามวัตถุประสงค์แห่งหนี้
 ค่าสินไหมทดแทนจึงหมายความว่าเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งศาลกำหนดให้โดยประมาณเอาจาก
 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง อันเนื่องมาแต่การไม่ชำระหนี้ นั้น ๒

เมื่อค่าสินไหมทดแทนเป็นหนี้ที่ชดใช้เป็นเงิน จึงเป็นหนี้เงินตามมาตรา ๒๒๔
 ซึ่งหนี้เงินนั้นยอมคืบคอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดไคร้อยละ ๘ ครั้งต่อปี แต่จะถือว่าผิดนัดตั้งแต่
 เมื่อไร กล่าวคือจะคืบคอกเบี้ยได้ตั้งแต่เมื่อไร กรณีตามมาตรา ๒๒๔ นั้น เป็นหนี้เงินมาตั้งแต่
 ต้นจึงคืบคอกเบี้ยได้ตั้งแต่วันผิดนัดเป็นต้นไป แต่ในกรณีค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิด
 แต่การไม่ชำระหนี้ นั้น หนี้เดิมอาจเป็นหนี้ที่จะต้องชำระค่าการ หรือส่งมอบทรัพย์สิน มิใช่หนี้เงิน
 มาตั้งแต่ต้น เมื่ออุทธรณ์ไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องตามความประสงค์อันแท้จริงของมอบหนี้เงินเกิดความ
 เสียหายและเจ้าหน้าที่เรียกชดใช้ค่าสินไหมทดแทนขึ้นจึงกลายมาเป็นหนี้เงิน การคืบ
 คอกเบี้ยในกรณีหลังนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยสะดวกประมาณราคาค่าเสียหาย

* ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรม
 และหนี้, หน้า ๔๕๗ - ๔๕๘.

๒ พรณิกา บุรหารีพ, "ค่าเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้", หน้า ๕๖-๕๗.

๓ คำพิพากษานิติภาคี ๑๑๖๔-๑๑๗๐/๒๕๐๔, คำพิพากษานิติภาคี พุทธศักราช ๒๕๐๔,

เพื่อขอให้ลูกหนี้ชำระ จึงถือว่าลูกหนี้ผิดนัด และเรียกดอกเบี้ยไต่ตั้งแต่วันฟ้อง เป็นต้นไป

กรณีละเมิด

เมื่อมีการชำระเม็กซิโกให้บุคคลใดเสียหายแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ ได้กำหนดให้ผู้ชำระเม็กซิโกซึ่งใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ถูกละเมิด และผู้ชำระเม็กซิโกอาจจะต้องเสียดอกเบี้ยด้วย ถ้าปรากฏว่าค่าสินไหมทดแทนนั้น เป็นหนี้เงิน ทั้งนี้เพราะมาตรา ๒๒๔ มีบัญญัติว่า "หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด ร้อยละเจ็ดถึงทศ" และมาตรา ๒๐๖ มีบัญญัติว่า "หนี้อันเกิดแก่มูลละเมิดนั้น ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ไต่ชำระเม็กซิโก"

ก. ลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่เวลาที่ชำระเม็กซิโก

หนี้อันเกิดจากละเมิดนี้ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่จะต้องพิจารณาว่าอย่างไรจึงจะถือว่าผิดนัด เหมือนอย่างหนี้อันเกิดจากสัญญา เนื่องจากกฎหมายได้สันนิษฐานไว้แล้วว่า ลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่เวลาที่ชำระเม็กซิโก (มาตรา ๒๐๖) ที่กฎหมายมีบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะผู้ถูกละเมิดได้รับความเสียหายมาตั้งแต่บัดนั้น

มีผู้หาว่าหนี้อันเกิดจากละเมิดนี้ ถึงกำหนดชำระเมื่อไร ถึงแม้ว่าจะไม่มีกฎหมายมีบัญญัติไว้โดยตรง แต่ก็ถือได้ว่าหนี้ถึงกำหนดชำระในเวลาชำระเม็กซิโก เพราะผู้ถูกละเมิดมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนมาตั้งแต่เวลานั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หนี้อันเกิดแก่มูลละเมิดนั้นได้ถึงกำหนดชำระและผิดนัดพร้อมกันไปในตัว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓/๒๔๕๑, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๔๕๑.

ตัวอย่าง ก. ชีบรถชน ข. ได้รับความเจ็บอันเป็นการละเมิด ก. มีหน้าที่จะต้องชำระค่าสินไหมทดแทนให้ ข. ทันที เพียงแต่ยังไม่ทราบว่าจะต้องชำระคืนเป็นจำนวนเท่าใดเท่านั้น ถ้า ก. ให้ค่าสินไหมทดแทนแก่ ข. ในวันที่ชนนั้น ๕,๐๐๐ บาท และ ข. ถ้อยขอมริบในจำนวนเท่านี้ ข. ย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องคอดเบี้ยในเงินจำนวนนี้ได้ เพราะระยะเวลานั้นแคว้นผิดนัดยังไม่เริ่มนับ แต่ถ้าตกลงกันว่าจะชำระเงินจำนวน ๕,๐๐๐ บาท ภายใตเงื่อนไขเงื่อนไข ข. ถ้อยขอมริบสิทธิเรียกร้องคอดเบี้ยในจำนวนนี้ได้นับตั้งแต่วันที่ละเมิด ถ้า ข. ไม่พอใจที่จะรับเอาเงิน ๕,๐๐๐ บาทนั้น ข. ก็จะต้องฟ้องคดีเพื่อให้ศาล เป็นผู้กำหนดจำนวนเงินให้ และในกรณีเช่นนี้ ข. ก็มีสิทธิเรียกร้องคอดเบี้ยได้ตั้งแต่วันที่ละเมิดเหมือนกัน

ส่วนปัญหาที่ว่าค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิด เป็นหนี้เงินหรือไม่นั้น มีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่า ขณะที่มีการละเมิดกัน ยังไม่เป็นการแน่นอนว่าจะมีผู้ต้องรับผิดชอบชำระค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนมากน้อยเท่าไร จนกว่าศาลจะได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดแล้วจึงยอมเรียกไม่ได้ เติมไปว่าหนี้อื่นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่กันนั้น เป็นหนี้เงินมาตั้งแต่ วันที่ละเมิดแล้ว *

ผู้เขียนเห็นว่าควรพิจารณาว่าเป็นหนี้เงินหรือไม่นั้น ควรดูว่าเป็นหนี้ที่ตรงชำระด้วยการส่งมอบเงินตราหรือไม่ ถ้าใช่ก็เป็นหนี้เงิน โดยไม่ต้องคำนึงว่าในขณะที่มีการละเมิดนั้น จะมีผู้ต้องรับผิดชอบชำระค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ หรือหนี้เงินได้กำหนดจำนวนแน่นอนหรือยัง การที่ยังไม่อาจกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเป็นการแน่นอนนั้น ไม่เป็นสิ่งสำคัญ

๑๑๘
เพราะศาลอาจกำหนดให้ไต่ อีกทั้ง เมื่อไต่ยื่นฟ้อง เรียกค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว ก็ยังอาจ
ขอแก้ฟ้อง เพิ่มหรือลดจำนวนค่าสินไหมทดแทน เป็นจำนวนอื่นก็ได้ ดังจะ เห็นได้จากความ
ในมาตรา ๔๔๔ วรรคสอง ซึ่งมีบัญญัติว่า "ถ้าในเวลาตีพิพากษาคดี เป็นพันวิสัยที่จะหยั่งรู้
ไต่แน่ว่าความเสียหายนั้น ใดมีแท้จริง เพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่า ยังสงวนไว้ซึ่ง
สิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้" กล่าวคือ ใดมีความ
เสียหายเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ทราบจำนวนค่าสินไหมทดแทน เป็นการแน่นอนจนถึงฟ้องร้องคดี
กันก่อนไต่ เมื่อพิสูจน์จำนวนค่าสินไหมทดแทนให้ศาล เห็นไม่ไต่แน่ ศาลก็อาจกำหนดให้ไป
ก่อน แล้วศาลอาจแก้ไขคำพิพากษานั้นในภายหลังไต่ อนึ่ง ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยว่า
ค่าสินไหมทดแทน เป็นหนี้ที่ฟ้องชดใช้ เป็นเงิน จึง เป็นหนี้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา ๒๒๔^๑ เมื่อถือว่าค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว เป็นหนี้เงิน ลูกหนี้
ก็ต้อง เสียดอกเบี้ยด้วยในอัตราร้อยละ เจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันทำละเมิดตามมาตรา ๒๐๖
ประกอบมาตรา ๒๒๔

ข. ผู้ทำละเมิดต้อง เสียดอกเบี้ยตั้งแต่ เมื่อไร

ผู้ทำละเมิดต้อง เสียดอกเบี้ยตั้งแต่ เมื่อใดนั้น แม้ตามกฎหมายจะให้ผู้ทำ
ละเมิด เสียดอกเบี้ยร้อยละ ๗ $\frac{๑}{๒}$ ต่อปี ตั้งแต่ วันทำละเมิด (มาตรา ๒๒๔ และมาตรา
๒๐๖) ก็ตาม แต่ก็มีข้อที่นาพิจารณาอยู่บ้างคือ

๑. ค่าสินไหมทดแทนชนิดที่เป็นการใช้ราคาทรัพย์สิน

ไต่แก่การใช้ราคาทรัพย์สินในกรณีละเมิดต่อทรัพย์สินและไม่อาจส่งคืน
ทรัพย์สินนั้นได้ หรือการใช้ราคาทรัพย์สินอันลดน้อยลง เพราะบุบสลายตามมาตรา ๔๔๐ ซึ่ง
บัญญัติว่า "ในกรณีที่ฟ้องใช้ราคาทรัพย์สินอันได้เอาของเขาไปก็ดี ในกรณีที่ฟ้องใช้ราคา
ทรัพย์สินอันลดน้อยลง เพราะบุบสลายก็ดี ฝ่ายผู้ต้องเสียหายจะ เรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงิน
ที่ฟ้องชดใช้คิดตั้งแต่ เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการละประมาธราคานั้นก็ได้"

มีปัญหาว่า "เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคา" ในมาตรา ๔๔๐ นี้
หมายถึง เวลาใด

ความในมาตรา ๔๔๐ นี้ มีบัญญัติห้ามเองเกี่ยวกับมาตรา ๒๒๕ เวลาอันเป็นฐาน
ที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาตามมาตรา ๔๔๐ นี้ จะมีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา ๒๒๕
ที่กล่าวมาข้างต้นหรือไม่

ในเรื่องละเมิดนี้ ผู้เขียนเห็นว่าแยกได้เป็น ๒ กรณีคือ กรณีเอาทรัพย์สินไป กับกรณี
ทำให้ทรัพย์สินบอบสลาย กรณีเอาทรัพย์สินไปตรงกับกรณีที่ไม่อาจส่งมอบทรัพย์สินได้ตามความในมาตรา
๒๒๕ ส่วนกรณีทำให้ทรัพย์สินบอบสลายตรงกับกรณีที่ทรัพย์สินเสื่อมเสียลง และเสื่อมเสียไปตามความ
ในมาตรา ๒๒๕ ซึ่งในกรณีละเมิดนี้ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาตั้งแต่เวลาที่ชำระ เมื่อกู้หน้จึง
ต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๗ $\frac{๑}{๒}$ ต่อปีนับแต่วันผิดนัดหรือวันชำระ เมื่อกู้หน้ แต่การชดใช้ราคา
ทรัพย์สินตามมาตรา ๔๔๐ นี้ กฎหมายยอมให้ เริ่มชดใช้ดอกเบี้ยจากวันอื่นที่มีใช้วันชำระ เมื่อกู้หน้
กล่าวคือ เจ้าหนี้หรือผู้ถูกชำระ เมื่อกู้หน้จะเรียกดอกเบี้ยในราคาทรัพย์สินที่จะต้องชดใช้โดยคิดตั้งแต่
เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาก็ได้ กฎหมายใช้คำว่า "ก็ได้" แสดงว่า
กฎหมายเปิดโอกาสให้ เจ้าหนี้ เป็นผู้เลือกที่จะชดใช้ดอกเบี้ยตั้งแต่วันผิดนัดอัน เป็นหลักทั่วไปใน
ความรับผิดเรื่องละเมิด หรือจะชดใช้ดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณ
ราคาก็ได้ ส่วนเวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาหมายถึง เวลาใดนั้น ศาลฎีกา
ได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๔/๒๕๑๔ ว่า "ค่าเสียหายแก่รถยนต์ที่ถูกชน เกิดเพลิงไหม้
เสียหาย คิดราคาตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคา คือ เวลาชำระ เมื่อกู้หน้
กับดอกเบี้ยจากเงินจำนวนนี้ไม่ ชำระการรถในปัจจุบัน" * ซึ่งท่านศาสตราจารย์ จิตติ
ติงศภัทิย์ ได้บันทึกหมายเหตุไว้ท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ว่า "เวลาชำระ เมื่อกู้หน้กับเวลาอันเป็น
ฐานที่ตั้งแห่งการกะประมาณราคาอาจไม่ใช่ เวลาเดียวกันก็ได้ เช่นเอาทองของเขาไปวันนี้

* คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๔, หน้า ๒๒๔๔.

ราคาบาทละ ๕๐๐ บาท เป็นวันท่าละเมิก ต่อไปทองขึ้นราคา เป็น ๖๐๐ บาท จนท่าลายลง
 ในวันหลัง ซึ่งทองลงราคาลงเหลือ ๕๕๐ บาท ต่อจากนั้นอาจขึ้นราคาไป เป็น ๗๐๐ บาท
 คังนี้ เป็นต้น ผู้เสียหายอาจคิดราคาในวันใดก็ได้ระหว่างวันท่าละเมิกกับวันที่ทองนั้นท่าลายลง
 คืออาจ เป็น ๕๐๐, ๕๕๐ หรือ ๖๐๐ บาทก็ได้ ผลของมาตรา ๔๔๐ คือคิดราคาของวันใดก็คิด
 คอกเบี้ยตั้งแต่วันนั้น ซึ่งจะไ้จำนวนมากน้อยเท่าใดแล้วแต่ราคาที่เป็นต้นเงินกับระยะเวลา
 ยาวหรือสั้นที่คิดคำนวณคอกเบี้ย ทั้งนี้เพราะก่อนทองถูกท่าลาย การยืคถือทองของเขาไว้
 ไม่คืนให้ผู้เสียหายยัง เป็นการท่าละเมิกอยู่ หรือแม้จะเอาทองไปท่าคหนายที่ไหนไม่ได้ยืคถือ
 ไว้ ก็ยัง เป็นความรับผิดชอบที่จะต้องคืนให้เขาอยู่ตลอดไป จนกว่าเมื่อใดทองถูกท่าลายชาคหนาย
 ไป กรรมสิทธิ์หมดไป ความรับผิดชอบจึงอาจสิ้นสุดลง หากจะมีการขึ้นราคาทองก็ต้องบังคับ
 ตามมาตรา ๒๒๒ วรรคสอง คือลูกหนี้คาคหนายพฤติการณ์พิเศษ เช่นนั้น เวลาใดเวลาหนึ่ง
 ก่อนทองถูกท่าลายหรือไม่ ถ้าคาคหนายถึงเวลาที่เพิ่มขึ้นได้ ก็คิดคอกเบี้ยในราคาที่เรียก
 เอาไ้ตั้งแต่วันที่กำหนดราคานั้น ศาลจึงใช้คำว่าในกรณีนี้คือท่าลายทรัพย์สินราคาในวันท่า
 ละเมิก คิดคอกเบี้ยตั้งแต่วันนั้น อย่างไรก็ตามก็ต้องรับผิดชอบในราคาเพิ่มขึ้นตามมาตรา ๒๒๒
 วรรคสอง ตลอดเวลาที่ยังไม่ชำระหนี้ดังกล่าวแล้วไ้ไ้เอง เพราะฉะนั้น เวลาอัน
 เป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคากับเวลาท่าละเมิกอาจมิใช่ เวลาเดียวกัน กฎหมาย
 บัญญัติคอกเบี้ยระหว่างนิคณคตั้งแต่วันท่าละเมิกไว้ ในมาตรา ๒๐๖, ๒๒๔ แล้ว มาตรา ๔๔๐
 มีความหมายเกี่ยวกับการคิดคอกเบี้ยจากวันที่ไม่แน่นอนในการกำหนดราคา เป็นต้นเงินอีก
 ส่วนหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับการคิดราคาตามสภาพที่เป็นจริง เถาในวันท่าละเมิกหรือคิดเป็นราคา
 ทรัพย์สินที่ยังไม่ได้ไ้เลย คังที่เป็นข้อไ้เถียงของโจทก์" ๑

๑ จิตติ ศิงศกพิทย์, มันทิกถหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๕๐/๒๕๑๘
 คำพิพากษาฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๘, หน้า ๒๒๔๕.

ผู้เขียนเห็นว่า เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระประมาณราคานั้นไม่น่าจะใช้วันท่า
 ละ เมิกหรือวันฉัตรมงคล เพราะถ้ากฎหมายประสงค์จะให้ เป็นเช่นนั้น ก็คงไม่มีบัญญัติมาตรา ๔๔๐
 ขึ้นมา เพราะ เป็นไปตามหลักทั่วไปในมาตรา ๒๒๔ และมาตรา ๒๐๖ อยู่แล้ว ทั้งนี้
 เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการกระประมาณราคาจึงน่าจะมีความหมายเหมือนในมาตรา ๒๒๔
 กล่าวคือ หมายถึง เวลาใดก็ได้ระหว่างวันที่ท่าละ เมิกถึงวันที่ทรัพย์สินถูกทำลายลง ทั้งนี้
 เพราะกฎหมายใช้คำว่า "ก็ได้" ซึ่งให้สิทธิในการเลือกแก่เจ้าหนี้ว่าจะถือเอาราคาในวัน
 ท่าละ เมิก ซึ่งเป็นวันฉัตรมงคล แล้วเรียกคอกเบี้ยตั้งแต่วันนั้น หรือจะถือเอาราคาในเวลาใด
 ระหว่างวันที่ท่าละ เมิกถึงวันที่ทรัพย์สินสูญหาย หรือถูกทำลายลงก็ได้ แต่ถ้าจะคิดราคาของ
 วันใดก็ต้องคิดคอกเบี้ยตั้งแต่วันนั้น เช่น ก. ข. โยรถยนต์ของ ข. ไปในวันที่ ๑ มกราคม
 ๒๕๒๐ ก. จึงตกเป็นผู้ฉัตรมงคลตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๐ นั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๒๐๖)
 ซึ่งในเวลานั้นรถยนต์มีราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาในวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๐ ก. เอา
 รถยนต์คันนั้นไปชนชนกับรถคันอื่นเสียหายทั้งยับเยิน ซึ่งในเวลานั้นรถยนต์มีราคา ๑๒๐,๐๐๐ บาท
 เช่นนี้ ถ้า ข. จะเรียกเอาราคารถในวันที่ท่าละ เมิกในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๐ ในราคา
 ๑๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ข. ก็จะต้องเรียกคอกเบี้ยในเงินจำนวนนี้ได้ในอัตราร้อยละเจ็ดถึงต่อปี
 (ป.พ.พ. มาตรา ๒๒๔ ประมวลมาตรา ๒๐๖) ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๐ นั้น
 หรือ ข. จะเรียกเอาราคารถในวันที่ทรัพย์สินถูกทำลาย คือวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๐ ซึ่งรถยนต์
 มีราคา ๑๒๐,๐๐๐ บาทก็ได้ แต่ต้องเรียกคอกเบี้ยจากเงินจำนวนนี้ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่ง
 ต่อปีตั้งแต่วันที่ทรัพย์สินถูกทำลายคือวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๐ โดย ข. มีสิทธิที่จะคำนวณดูว่า
 อย่างไหนคนจะได้ประโยชน์มากกว่ากันก็เลือกเอาราคานั้น แต่ถ้า ข. จะถือเอาราคารถใน
 เวลาที่ทรัพย์สินสูญหายหรือถูกทำลายแล้ว ข. จะไปเรียกเอาคอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม
 ๒๕๒๐ อันเป็นวันท่าละ เมิกไม่ได้ เพราะในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๐ รถยนต์มีราคา
 เพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น ซึ่งจะเป็นการคิดเอาคอกเบี้ยในราคาที่ไม่มีอยู่ตามความ
 จริง ทั้งนี้ จึงต้องคิดคอกเบี้ยตั้งแต่วันที่คิดราคารถคือวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๐ อันเป็น
 วันที่รถถูกทำลายด้วย

ส่วนความในตอนที่สองของมาตรา ๔๔๐ ที่ว่า "ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สิน
ลดน้อยลง เพราะบุบสลาย..." ซึ่งมีความหมายของ เกี่ยวกับความในตอนที่ห้าของมาตรา ๒๒๕
ที่ว่า "วิธี เกี่ยวกันนี้ทำให้ใช้ตลอดถึงการที่ลูกหนี้จำต้องใช้ราคาสินใหม่ทดแทน เพื่อการที่ราคา
วัตถุตกต่ำ เพราะวัตถุ เสื่อม เสี่ยงลง ในระหว่าง เวลาที่ผิดกันนั้นด้วย" เป็นเรื่องใช้ราคาสินใหม่
ทดแทน เพื่อราคาทรัพย์สินหรือวัตถุตกต่ำ ต่างกับในตอนที่หนึ่ง เป็น เรื่องการใช้ราคาสินใหม่ทดแทน
ราคาทรัพย์สินที่ได้สูญ เสียไปตามมาตรา ๔๔๐ แต่ในตอนที่หนึ่ง เป็น เรื่องที่ยัง เรียกเอาทรัพย์สิน
จากลูกหนี้ได้ แต่เมื่อได้คืนมาแล้วปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นได้ เสื่อม เสี่ยงลง หรือบุบสลาย เพราะ
เหตุใด ๆ ที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๑๗, ๔๓๕ เจ้าหนี้จึง เรียกเอา
ราคาสินใหม่ทดแทน เพื่อการที่ทรัพย์สินของ เขาราคาตกต่ำลดน้อยลง เช่นตามตัวอย่างที่ ก.
ข โมยรถยนต์ของ ข. ไป ถ้า ก. เหน็ดไปขับชนต้นไม้ข้างทาง ไม่ว่าโดยอุบัติเหตุหรือ
ประมาทเลินเล่อ รถเสียหายไม่ถึงกับพังยับเยิน จึงมีราคาตกต่ำลดน้อยลงไป เพราะ
บุบสลาย เสื่อม เสี่ยงลง ก. ยังต้องคืนรถแก่ ข. อยู่ และต้องรับผิดชอบต่อราคาที่ตกต่ำลดน้อย
ลงนั้น เป็นราคาสินใหม่ทดแทนแก่ ข. ด้วย (ป.พ.พ. มาตรา ๒๑๘, ๔๓๘) ตามหลักในมาตรา
๒๒๕ ข. จะคิดราคาตกต่ำเป็นราคาสินใหม่ทดแทนโดยที่ราคาจริงในวันล้มรถยนต์อื่น เป็นเวลา
ละเมียด ซึ่งตามอุทธานกรณีมีราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท แต่เมื่อถึงวันเกิดล้ม รถถูก ก. ทำ
เสียหายถึงกล่าว งบประมาณราคาได้เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท ราคาสินใหม่ทดแทนราคาตกต่ำ
ลดน้อยลงนั้นก็คงคิดได้เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท ซึ่ง ข. ชอบที่จะ เรียกเอาเงิน ๔๐,๐๐๐ บาทนี้
พร้อมด้วยดอกเบี้ยร้อยละ เจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันผิดกันจนถึงวันชดใช้ราคาสินใหม่ทดแทน เสร็จ

ถ้ารถยนต์ที่ ก. ทำให้ เสื่อม เสี่ยงลงนั้นมีราคาสูงขึ้น เช่นอาจ เนื่องมาจากความ
ต้องการของตลาด ข. ก็อาจจะขอประมาณราคาจริงนี้ในระหว่าง เวลาที่ผิดกันนี้ ไม่ว่า
จะเป็นราคาสูงเท่าใด ในเวลาใดก็ตาม เมื่อหักกับราคาตกต่ำ และจะได้คิดเอา
ดอกเบี้ยได้ตั้งแต่นั้น เป็นต้นไป เช่นเดิมรถคันนั้นมีราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท กลับมีราคาสูง
ขึ้นถึง ๑๒๐,๐๐๐ บาท ในระหว่าง เวลาที่ ก. ผิดกันอยู่นั้น ข. อาจจะประมาณเอาวัน
ที่ราคาสูงขึ้นนั้น ไม่ว่าจะ เป็นราคาเท่าใดเวลาใด เป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณ
ราคาก็ได้ เช่น ข. ถือเอาราคาสูงสุดคือ ๑๒๐,๐๐๐ บาท ก็จะต้องเอาราคานี้ไปหักกับ
ราคาจริงในวันได้คืนคือ ๒๐,๐๐๐ บาท คิด เป็นราคาสินใหม่ทดแทนราคาตกต่ำลดน้อยลงได้
เป็นจำนวนถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่ง ข. จะคิดเอาดอกเบี้ยในเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทนี้ก็ได้

ตามมาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๔๕๐ ทอนท้าย แต่ต้องคิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการละประมาณาการ จะคิดเอาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๐ อันเป็นวันที่ ก.ช.โมยรณนค์ไป ซึ่งเป็นเวลาผิดกันหาได้ไม่ ข.มีสิทธิเลือกใช้สิทธิของตนตามมาตรา ๒๒๕ หรือมาตรา ๔๕๐ ก็ได้แล้วแต่ทางใจจะเป็นประโยชน์แก่ตนมากกว่า

๒. ค่าสินไหมทดแทนกรณีอื่น ๆ

ได้แก่ค่าสินไหมทดแทนทุกชนิด นอกจากค่าสินไหมทดแทนที่เป็นการใช้ราคาทรัพย์สินตามมาตรา ๔๕๐ ซึ่งได้แก่ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอื่น ๆ (มาตรา ๔๕๓ วรรคแรก) ค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องชดเชยที่ชดเชยไม่ได้ เพราะไม่สามารถประกอบกิจการงาน (มาตรา ๔๕๓ วรรคสอง) ค่าใช้จ่ายอันผู้เสียหายที่ถูกทำละเมิดแก่ร่างกายหรืออนามัยต้องเสียไป รวมทั้งค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต (มาตรา ๔๕๔) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่บุคคลภายนอกต้องชดเชยแรงงานจากผู้เสียหาย (มาตรา ๔๕๕) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน (มาตรา ๔๕๖) และค่าอุปการะตามกฎหมาย (มาตรา ๔๕๓ วรรคท้าย)

ค่าสินไหมทดแทนเหล่านี้ ผู้ทำละเมิดต้องเสียดอกเบี้ยด้วย ในอัตราร้อยละ ๗ ๒๕ ต่อปี ตั้งแต่วันทำละเมิด (มาตรา ๒๒๕ ประกอบมาตรา ๒๐๖) แต่ถ้าพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาแล้ว จะเห็นว่าระยะเวลาเริ่มต้นในการคิดดอกเบี้ยสำหรับค่าสินไหมทดแทนยังไม่ค่อยแน่นอนนัก โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. ค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วนในอนาคต เป็นหนี้ในอนาคตหรือไม่

๑) ค่าอุปการะเลี้ยงดู

ในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่า ค่าสินไหมทดแทนเช่นนี้ (ค่าอุปการะเลี้ยงดู) เป็นการชดเชยหนี้ในอนาคต *

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๔/๒๕๐๗, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๗, หน้า ๑๕๓๑.

ผู้เขียนเห็นว่าค่าอุปการะนี้ไม่ใช่หนี้หรือค่าเสียหายในอนาคต เนื่องจากความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้วตั้งแต่เวลาที่ท่าละเมิก มาตรา ๔๔๓ วรรคสาม มีบัญญัติว่า "ถ้าเหตุที่ตายลงนั้น ทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องชاکไร้อุปการะตามกฎหมายไปชั่วชีวิตท่านว่าบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น" กล่าวคือ เหตุที่ตายนั้นทำให้บุคคลต้องชاکไร้อุปการะตามกฎหมาย เป็นการชاکไร้ทันทีไม่ใช่ว่าต้องรอให้ถึงเวลาที่ได้รับอุปการะหรือเงินค่าอุปการะเสียก่อน จึงจะถือว่าชاکไร้ และศาลฎีกาก็เคยวินิจฉัยไว้ว่า การที่ผู้เสียหายถูกจำเลยทำร้ายถึงตาย โจทก์ชอบที่จะเรียกร้องให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่โจทก์ต้องชاکไร้อุปการะตามกฎหมายได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงว่าโจทก์ได้รับการอุปการะจากผู้เสียหายในขณะนั้นหรือไม่^๑

๒) ค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกรงานสิ้นเชิงหรือแค่บางส่วนในอนาคต

คำว่า "อนาคต" นี้ หมายถึงความสามารถในอนาคตในการประกอบกรงาน ไม่ใช่ความเสียหายในอนาคต เพราะความเสียหายย่อมเกิดขึ้นแล้วตั้งแต่เวลาที่ท่าละเมิก^๒ เช่น ก. ถูก ข. ขับรถยนต์ชนแขนชาก ไม่สามารถประกอบกรงานในอนาคตได้ เช่นนี้ ย่อมเห็นได้ชัดว่าเขาไม่สามารถประกอบกรงานในอนาคตได้แน่ตั้งแต่ในเวลาที่ท่าละเมิก ความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว เพียงแต่ยังไม่ทราบจำนวนค่าสินไหมทดแทนแน่นอน แต่ศาลก็อาจกำหนดจำนวนให้ตามควรแก่พฤติการณ์

^๑ คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๕/๒๕๑๓, คำพิพากษาฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๓, หน้า ๒๓๒.

^๒ ไพจิตร ปุณฺณพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิก

แห่งละเมิด (มาตรา ๔๓๔) ได้ เช่นกำหนดจำนวนโดยคำหนึ่งถึงรายใดที่ ก. ได้รับ
อยู่ในปัจจุบัน กับพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าต่อไปในภายหน้า นาย ก. จะมีรายได้เพิ่มหรือ
ลดลงประการใด ประกอบกับระยะเวลาที่เขาสามารถจะทำงานได้ต่อไปในภายหน้า เป็น
เครื่องพิจารณา เป็นต้น

เหตุที่ฟ้องพิจารณาว่าค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถ
ประกอบการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนในอนาคต เป็นหนี้ในอนาคตหรือไม่นั้น ก็เนื่องจาก
ศาลฎีกา เคยวินิจฉัยว่า จะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่เป็นการชดใช้
แก่หนี้ในอนาคตไม่ได้^๑ แต่คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับต่อ ๆ มามีคำอธิบายว่า แต่กลับวินิจฉัย
ว่าค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้สามารถเรียกดอกเบี้ยได้ด้วย^๒

ข. ระยะเวลาเริ่มต้นในการคิดดอกเบี้ย

ค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าเสียหายที่เสียความสามารถประกอบการงาน
สิ้นเชิง หรือแต่บางส่วน ศาลจะกำหนดให้ผู้ทำละเมิดชำระเป็นเงินก่อนหรือให้ชำระ
เป็นงวด ๆ ก็ได้ โดยผู้ทำละเมิดต้องเสียดอกเบี้ยในเงินจำนวนนี้ด้วย ปัญหาก็คือผู้ทำ
ละเมิดต้องเสียดอกเบี้ยตั้งแต่เมื่อไร ศาลฎีกาได้วางแนวไว้ ๒ แนวคือ

๑) ให้คิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ศาลพิพากษา

ค่าสินไหมทดแทนชนิดที่เป็นค่าเสียหายในอนาคตนี้ เมื่อศาลเห็น
สมควรกำหนดให้จำเลยชดใช้ เป็นเงินก่อนจำนวนหนึ่งในปัจจุบัน จึงเป็นหนี้เงินที่จำเลยต้อง
ชำระตามคำพิพากษา หนี้เงินนั้นต้องเสียดอกเบี้ยในระหว่างฉกฉก และหนี้เงินอันเกิดแต่

^๑ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๘/๒๕๐๗, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๗, หน้า ๑๕๓๑.

^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๗๖/๒๕๐๖, คำพิพากษาศาลฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๖, หน้า ๑๕๒๑.

มูลละเมิก ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ชำระเมิก ดังนั้น เจ้าหนี้ต้อง เสียคอกเบี้ย
ตั้งแต่วันศาลพิพากษากำหนดจำนวนเงินให้ใช้ เป็นต้นไป ถ้าจำนวนเงินตรงกันตั้งแต่ศาล
ชั้นใด ก็คิดคอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ศาลล่างพิพากษา แต่ถ้าศาลสูงกำหนดจำนวนเงินต่างไป
จากศาลล่าง ก็คิดคอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ศาลสูงพิพากษา *

๒) ให้คิดคอกเบี้ยตั้งแต่วันที่จำเลยชำระเมิก

โดยวินิจฉัยว่า การที่ศาลกำหนดจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนให้
จำเลยชดเชยในกรณีละเมิกนั้น มิใช่ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายตั้งแต่วันที่พิพากษา ศาล เป็น
แต่กำหนดค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับความเสียหายมาแล้วตั้งแต่วันที่ชำระเมิก และกฎหมายก็
บัญญัติให้ถือว่าจำเลยผิดนัดตั้งแต่วันที่ชำระเมิก จึงต้อง เสียคอกเบี้ยในจำนวนเงินที่จะต้อง
ชดเชยตั้งแต่วันที่ชำระเมิก การที่โจทก์ฟ้อง เรียกค่าเสียหายเป็นเงินก้อน แม้จะขอค่าเสียหาย
ที่คำนวณในอนาคต เข้ามาร่วม จำเลยก็ต้อง เสียคอกเบี้ยนับแต่วันที่ชำระเมิก ^๒

เมื่อพิจารณาคำพิพากษากฎีกาทั้งสองแนวแล้ว จะเห็นว่า คำพิพากษากฎีกาแนวแรก
นั้นไม่มีหลักกฎหมายสนับสนุน และศาลฎีกาก็ไม่ได้ให้เหตุผลไว้ว่า เหตุใดจึงให้คอกเบี้ยตั้งแต
วันที่ศาลพิพากษา เป็นต้นไป นอกจากนี้ศาลฎีกายังให้เหตุผลชดเชยกันเอง สังเกตได้จากข้อความ
ที่ว่า "หนี้เงินนั้นต้อง เสียคอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด และหนี้เงินอันเกิดแต่มูลละเมิก ลูกหนี้
ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ชำระเมิก..." ซึ่งขัดกับข้อความที่ว่า "...ดังนั้น จำเลยก็ต้อง
เสียคอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ในจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนชนิดนี้ตั้งแต่วันที่ศาลพิพากษา
 เป็นต้นไป..." เมื่อศาลยอมรับแล้วว่าลูกหนี้ผิดนัดมาแต่เวลาที่ชำระเมิกแล้ว เหตุใดจึงให้
จำเลยต้อง เสียคอกเบี้ยตั้งแต่ศาลพิพากษา เป็นต้นไป นอกจากนี้ การที่ศาลพิพากษาให้คิดคอกเบี้ย

* คำพิพากษากฎีกาที่ ๑๖๘๘/๒๕๐๘, คำพิพากษากฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๘, หน้า ๒๘๑๒.

^๒ คำพิพากษากฎีกาที่ ๑๕๗๖/๒๕๐๖, คำพิพากษากฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๖, หน้า ๑๘๒๑,

คำพิพากษากฎีกาที่ ๓๗๘/๒๕๑๘, คำพิพากษากฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๘, หน้า ๓๘๘.

นับแต่วันที่ศาลพิพากษานั้น คล้ายกับว่ายอมให้คำพิพากษาของศาล เป็นมูลก่อให้เกิดหนี้ ซึ่งแท้จริงแล้วยอมไม่อาจ เป็นเช่นนั้นได้ คำพิพากษาของศาลจะเป็นเพียงชี้หรือแสดงให้เห็นว่าหนี้ที่คู่กรณีผูกพันต่อกันนั้นมีอยู่อย่างไร และจะต้องชำระหนี้กันอย่างไร เพียงใดเท่านั้น คำพิพากษาของศาลหา เป็นข้อ เกิดแห่งหนี้ไม่ * นอกจากนี้การทำให้เสียคอก เบี้ยตั้งแต่ วันที่ศาลสูงพิพากษานั้น ย่อมทำให้จำเลยหลีกเลี่ยงการชำระคอกเบี้ยได้ โดยการอุทธรณ์ หรือฎีกา เพื่อดวง เวลาชำระคอกเบี้ยออกไป หรือถ้าจำเลยจ่ายเงินในวันที่ศาลพิพากษา เลย โจทก์ก็จะได้คอกเบี้ย ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่โจทก์ผู้เสียหาย

ส่วนแนวที่สองนี้มีหลักกฎหมายสนับสนุนมั่นคงกว่า คือมาตรา ๒๒๔ วรรคแรกที่มีบัญญัติว่า "หนี้เงินนั้นท่านให้คิกคอก เบี้ยในระหว่าง เวลาผินคกร้อยละ เจ็ดครึ่งต่อปี..." และมาตรา ๒๐๖ ที่ว่า "ในกรณีอื่นอันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผินคมาแต่เวลาที่ชำระละเมิด" ดังนั้น การคิกคอก เบี้ยตั้งแต่วันชำระ ละเมิดตามคำพิพากษาฎีกาแนวที่สองจึงน่า จะถูกต้องและชอบด้วยเหตุผลมากกว่า

ส่วนกรณีที่ศาลกำหนดให้ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นงวด ๆ นั้น ศาลจะกำหนดจำนวนเงินก่อนก่อน แล้วคิกคอก เบี้ยจากเงินจำนวนนี้รวมเข้าด้วย แล้วจึงแบ่งให้จำเลยชำระเป็นงวด ๆ เช่นให้ชำระเป็นรายเดือน ๆ ละ ๔๐๐ บาท เป็นเวลา ๑๐ ปี หรือจนกว่าผู้เสียหายจะบรรลุนิติภาวะ หรือจนกว่าจะตาย เป็นต้น ทั้งนี้ เมื่อผู้ชำระละเมิดชำระค่าทดแทนถึงกล่าวในแต่ละงวดจึงเท่ากับเสียคอก เบี้ยในงวดนั้นนับแต่วันชำระละเมิดรวมอยู่ด้วยแล้ว ผู้ชำระ ละเมิดจึงไม่ต้องเสียคอก เบี้ยในแต่ละเดือนอีก เว้นแต่ผู้ชำระละเมิด

จรัส ภักดิ์ชานกุล, "คอก เบี้ยในมูลละเมิด", หน้า ๒๐ - ๒๒.

นิคัฒ์ชำระเงินวงโค จึงจะต้องเสียบคอกเบียบเฉพาะวงคั้น จนกว่าจะชำระเสร็จ กังนัย
คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๐๘/๒๕๑๘ ซึ่งวินิจฉัยว่า ค่าเสียหายที่โจทก์ขอให้ชำระเป็นรายเดือน
นับแต่วันฟ้องนั้น ถ้าจำเลยนิคัฒ์ไม่ชำระในเคื่อนโค ก็ให้คักคอกเบียบนับแต่เคื่อนที่นิคัฒ์คั้น *

อนึ่ง ถ้าโจทก์ฟ้องขอให้ใช้คอกเบียบคังแต่วันฟ้อง ศาลจะให้ใช้คังแต่วันทาละเมิก
เกินคำขอในฟ้องไม่ได้ คงให้คังเท่าที่ขอคังแต่วันฟ้อง เป็นคันไป ๒

* คำพิพากษาฎีกา พุทธศักราช ๒๕๑๘, หน้า ๑๑๒.

๒ คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๗๖/๒๕๐๖, คำพิพากษาฎีกา พุทธศักราช ๒๕๐๖,
หน้า ๑๘๒๑.